

25.11.1998

Helsingin yliopiston kirjasto

JOHTORYHMÄN KOKOUS 4/98

Aika: 18.11.1998 klo 14.00-16.00
Paikka: Helsingin yliopiston päärakennus, aud. VI.
Läsnä: Antti Kivivuori (pj.), Jukka Englund, Timo Hellgren (siht.), Jarmo Koskela, Kimmo Koskenniemi, Markku Leskelä, Ari Muhonen, Heli Mylly, Inkeri Salonharju ja Martti Tammisto.
Poissa: Paul Fogelberg ja Hannele Kauranne.

1. Tiedotusasiat

20.10.1998 Oulun yliopiston kirjaston ja yliopistopainon edustajat kävivät esittelemässä elektroniseen julkaisemiseen liittyvää toimintaa Oulun yliopistossa. Samalla esiteltiin Julkaisupankin toimintaa oululaisille. Oulussa väitöskirjojen julkaisutoiminta hoidetaan keskitetysti yliopiston julkaisusarjassa. Jatkossa töistä tallennetaan SGML-versio, josta tehdään HTML- ja PDF-versiot verkkoon sekä painettu versio.

21.10.1998 Timo Hellgren kävi oululaisten kanssa tutustumassa Jyväskylän yliopiston kirjaston julkaisutoimintaan. Siellä gradut kootaan keskitetysti yliopiston kirjastoon ja mikrofilmauksen sijasta ne skannataan TIFF-kuviksi, joista voidaan tarvittaessa tehdä paperimonisteita. Näistä arkistokuvista tehdään heikkolaatuiset JPEG-kuvat verkkoon. Palvelimella on jo noin 800 gradua. Jyväskylässä on myös tehty mm. faksimilepainoksia vanhoista kirjoista skannaamalla ne TIFF-kuvina ja näistä on tehty painettu versio. Järjestelmän on toimittanut Xerox.

27.10.1998 tiedekuntien yhdyshenkilöitä ja yliopistopainon edustajia osallistui VTT Tietopalvelujen järjestämälle ”Verkkojulkaiseminen”-kurssille. Kurssin jälkeen oli yhdyshenkilöille tarkoitettu tiedotustilaisuus Julkaisupankin toiminnasta. Tähän kuitenkin osallistui vain kaksi yhdyshenkilöä.

Opiskelijakirjaston teettämä perusteellinen selvitys tekijänoikeuksista on hankittu nyt myös Julkaisupankin käyttöön.

Julkaisupankki sai 300 000 markkaa ensi vuoden toimintaa varten.

25.11.1998

Helsingin yliopiston kirjasto

2. Tekijänoikeussopimukset

Antti Kivivuori jakoi julkaisusopimusluonnokset ja näihin liittyvän muistion. Sopimusluonnos on ajateltu koskevan painatusluvan saaneen väitöskirjan julkaisemista. Syynä tähän on se, että muilla opinnäytteillä ei nykyisin ole vastaavaa laadunvalvontajärjestelmää. Todettiin, että tiedekunnilta tulisi saada lausunto sallitaanko kaikki tietyn arvosanan ylittävien opinnäytteiden julkaisu vai vain erikseen julkaistavaksi hyväksyttävät opinnäytteet. Antti Kivivuori ja Kimmo Koskenniemi tekevät asiasta esityksen rehtorille ensi viikolla.

Nyt saatuihin pro gradu -tutkielmiin tulisi saada laitosten esimiesten hyväksyntä julkaisemiselle.

Julkaisusopimuksesta huomautettiin lisäksi, että mikäli verkkoversiolle annetaan ISBN-numero, sen tulee olla eri numero kuin painetulla versiolla. Verkkoversiolle annetaan lisäksi ainakin URN-tunniste. Teoksen tutustumiskertojen raportointi voidaan hoitaa myös ajan tasalla olevalla laskurilla.

Tiedusteltiin, voidaanko arkistoitavia alkuperäistiedostoja käyttää tutkimustarkoituksiin tekijänoikeutta loukkaamatta. Asiaa selvitetään tarkemmin Rainer Oeschilta.

3. Väitöskirjavaihdot ja väitöskirjojen luovutusvelvollisuus

Selvitys Helsingin yliopiston kirjaston vaihtotoiminnasta ja sen supistamisesta on vielä kesken. Nykyisin 100 kirjastolle luovutetusta kappaleesta 92 menee vaihtoon. Kaikki vaihtokumppanit eivät tosin ota vastaan kaikkia väitöskirjoja. Takaisin tulevista humanistiset väitöskirjat menevät hyllyyn, muut varastokirjastoon. Vaihdossa saatavia väitöskirjoja ei ole tilastoitu millään tavalla. Teoreettinen minimi, jolla kirjasto tulisi toimeen on 6 vapaakappaletta. Artikkeliväitöskirjoja kirjasto saa 10 kappaletta.

Tiedekunnille tehtyyn kyselyyn väitöskirjojen luovutusvelvollisuuden vähentämisestä elektronisesti julkaistavien väitöskirjojen osalta artikkeliväitöskirjojen määrään eivät kaikki ole vielä pystyneet vastaamaan. Tiedekunnat saavat yleensä 50 kpl väitöskirjoja, joista n. 20 kappaletta jaetaan tiedekuntaneuvostoon, kirjastoon jne. Loput jaetaan joko tiedekunnan, laitoksen tai väittelijän toimesta kiinnostuneille.

Artikkeliväitöskirjojen jakelu tiedekunnissa tulisi selvittää. Miten täydelliset kappaleet jaetaan ja miten tiivistelmäosat?

Konsistorille valmistetaan esittelymuistio luovutusvelvollisuudesta.

25.11.1998

Helsingin yliopiston kirjasto

4. Oikeusturvajohtosäännön muutos

Antti Kivivuori esitteli oikeusturvajohtosäännön muutosehdotuksen, jonka ovat tehneet oikeusturvalautakunnan puheenjohtaja ja sihteeri. § 5:n uusi muotoilu salisi myös elektronisen kopion julkaisemisen väitöskirjasta. Tähän pykälään odotetaan Elektronisen julkaisupankin kannanottoa.

Julkaisupankin johtoryhmä kannattaa esitettyä pykälän muutosta. Muutos voidaan tehdä oikeusturvajohtosäännön muiden muutosten ohessa tai sitten erillisenä muutosesityksenä.

5. Laitossarjat

Kokouskutsun liitteenä oli jaettu lista yliopiston laitossarjoista, joissa on julkaistu jotakin 90-luvun aikana. Väitöskirjatyöryhmä on esittänyt näiden rinnalle perustettavaksi yliopiston elektronista julkaisusarjaa, joka jakaantuisi alasarjoihin joko tiedekunnittain tai kampuksittain. Joka alasarjalla tulisi olla oma toimituskunta.

Kimmo Koskeniemi esitti koko yliopiston elektronisen julkaisutoiminnan hahmottamista siten, että meillä on kehikko, jossa kullekin laitokselle on puolisen tusinaa mahdollista lokeroa, jolla kullakin on yliopiston läpi yhtenäiset laatuvaatimukset. Ainakin laadukkaimmissa tulisi olla tietyt kriteerit täyttävä toimitusneuvosto, joka vastaa nimellään sarjaan otettujen julkaisujen tieteellisestä laadusta.

Nämä laitoksittain hiljalleen käyttöön tulevat lokerot voidaan helposti ryhmittää joko tiedekunnittain, kampuksittain, tieteenaloittain tai muun kriteerin perusteella. Samoihin tietoihin voisi olla siten erilaisia 'näkyviä' tai hakurakenteita — tällaisten aikaansaaminen on WWW:ssä erityisen helppoa.

6. Seuraava kokous

Seuraava kokous on 15.12.1998 kello 13.00 yliopiston päärakennuksen vanhalla puolella, auditorio VIII.

7. Muut mahdolliset asiat

Muita asioita ei ollut.